

GWARDIA NARODOWA JAKO ELEMENT BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI – WPROWADZENIE DO DYSKUSJI

Moc, która ma bronić naród, polega na wojsku².

prof. dr hab. Waldemar Kitler

Globalne wpływy naszego narodu, takie jakie istnieją dzisiaj, nie byłyby możliwe bez wkładu Gwardii. Gwardia Narodowa zapewnia maksymalną moc walki tam, gdzie naród jej potrzebuje, zapewniając jednocześnie absolutnie największe poszanowanie każdego dolara pochodzącego z podatków³.

Michael B. Donley,

Sekretarz Sił Powietrznych Stanów Zjednoczonych

Słowa kluczowe: Bezpieczeństwo narodowe, obrona terytorialna, Gwardia Narodowa, Siły Zbrojne USA, Wojska Lądowe USA, Wojska Powietrzne USA

STRESZCZENIE

Publikacja przybliży rolę, jaką w bezpieczeństwie narodowym Stanów Zjednoczonych pełni Gwardia Narodowa. W pracy odniesiono się do tradycji historycznych, które ukształtowały współczesny charakter tej formacji, określono jej usytuowanie w systemie prawnym USA, przybliżono jej zadania oraz kwestie organizacyjno-finansowe.

¹ Doktorantka na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej.

² W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania*. System, AON, Warszawa 2011, s. 231.

³ *Our nation's global reach, as it exists today, would be impossible without the contributions of the Guard... (The National Guard provides) maximum combat power when and where the nation needs it, with the absolute best value for each and every taxpayer dollars.* Źródło: *Posture Statement, National Guard Bureau 2012*, http://www.ng.mil/features/ngps/2012_ngps.pdf, s. 36 [dostęp: 19.06.2013].

Gwardia Narodowa USA to powszechna organizacja wojskowa Sił Zbrojnych USA o charakterze terytorialnym. Posiada gęstą sieć jednostek lądowych i lotniczych, rozlokowanych na terytorium całego państwa. Jest ściśle związana z władzami stanowymi i lokalną administracją. To formacja przygotowana zarówno do pełnienia misji o charakterze federalnym jak i stanowym. W trakcie pełnienia misji federalnych funkcjonuje jako wyspecjalizowana formacja rezerwowa Sił Zbrojnych USA. Wspiera misje bojowe, pokojowe i humanitarne, prowadzone przez USA na całym świecie. Wykonując zadania na szczeblu stanu, wspiera władze i społeczeństwo w zakresie bezpieczeństwa powszechnego.

Wprowadzenie

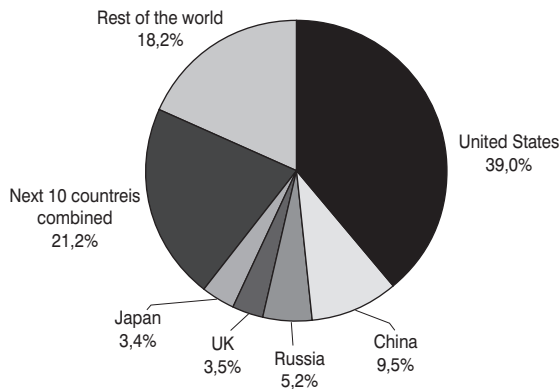
Państwo to sformalizowana, wyposażona w organy władzy, wielka i terytorialnie rozległa organizacja społeczna, obejmująca całą ludność zamieszkałą na danym terytorium, która podlega normom i zasadom składającym się na ład wewnętrzny, wyznaczający wszystkim określone obowiązki i uprawnienia⁴. Dla Stanów Zjednoczonych Ameryki, czyli kraju, który zajmuje przywódcze miejsce pośród państw świata, sprawna i skuteczna organizacja państwowa to warunek *sine qua non* bezpieczeństwa narodowego. Organizacja ta, ażeby zapewnić sobie niezakłócone funkcjonowanie oraz możliwość wpływania na zjawiska i procesy od ludzi zależne lub niezależne, w celu ich powstrzymania lub usunięcia, posługuje się różnego typu narzędziami narodowego bezpieczeństwa, tak materialnymi (wytwory organizacyjne, techniczne), jak i niematerialnymi (atuty drzemiące w społeczeństwie i jego dorobku intelektualnym, takie jak m.in. prawo, morale, tradycja). Do narzędzi bezpieczeństwa narodowego natury organizacyjnej zalicza się organizację sił zbrojnych, które obok m.in. organów władzy, służb i inspekcji, straży, szkół, szpitali, czy organizacji pozarządowych, stanowią przygotowany, niezbędny element sprawnej organizacji państwowej⁵. Siły zbrojne to największa i najlepiej zorganizowana, fundamentalna część organizacji państwowej, której sprawność decyduje o trwałości, stabilności i sile państwa oraz jego suwerenności⁶. Jako siła, której celem jest zapewnienie skutecznego odstraszania, obrony i ochrony państwa a jednocześnie zabezpieczenie interesów ekonomicznych, siły zbrojne są dla USA kwestią priorytetową. Do tego stopnia, iż w roku 2012 Stany Zjednoczone przeznaczyły 711 mld dol. właśnie na wydatki wojskowe, co zapewniło im nie tylko niekwestionowane pierwsze miejsce wśród państw świata przeznaczających na te

⁴ W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe RP*, dz. cyt., s. 22.

⁵ Tamże, s. 112-114.

⁶ Tamże, s. 231.

cele największe fundusze, ale stanowiło aż 39 proc. ogólnoświatowych wydatków w tym obszarze. Globalny podział wydatków wojskowych w roku 2012 obrazuje poniższa grafika (rys. 1).

Rysunek 1. Globalny podział wydatków wojskowych w roku 2012⁷

Siły Zbrojne USA są przygotowane zarówno do działań o charakterze uderzeniowym (ofensywnych), jak i do działań obronnych (defensywnych). Wynika to zarówno z tradycji i doświadczeń Stanów Zjednoczonych, a także obecnych potrzeb. Dwojaki charakter prowadzonych działań, doprowadził do powstania dwukomponentowej struktury sił zbrojnych, składających się z elitarnych, mobilnych wojsk operacyjnych o zawodowym charakterze oraz powszechnej obrony terytorialnej. Zadania właściwe obronie terytorialnej pełni Gwardia Narodowa USA.

Celem niniejszej publikacji jest przybliżenie roli, jaką w bezpieczeństwie narodowym Stanów Zjednoczonych pełni Gwardia Narodowa. Z tej przyczyny zamierzam w pierwszej kolejności odnieść się do tradycji i doświadczeń historycznych, które ukształtowały współczesny charakter tej formacji, określić jej usytuowanie w systemie prawnym USA, a następnie przybliżyć realizowane przez nią zadania oraz aspekty organizacyjno-finansowe. Pozwoli to na poznanie istoty tego komponentu sił zbrojnych USA i jego istotności dla bezpieczeństwa narodowego tej najsprawniejszej demokracji świata.

⁷ A. Shah, *World Military Spending*, na: <http://www.globalissues.org/article/75/world-military-spending#USMilitarySpending> [dostęp: 20.06.2013].

W związku z tym, iż literatura w języku polskim dotycząca tej formacji jest dość uboga, w opracowaniu niniejszego artykułu w kwestiach dotyczących strictly formacji, jaką jest Gwardia Narodowa USA, posługiwałam się przede wszystkim źródłami anglojęzycznymi, w szczególności materiałami dostępnymi na oficjalnych stronach zarówno Gwardii Narodowej jak i administracji rządowej Stanów Zjednoczonych.

Historia Gwardii Narodowej

Począwszy od XVII wieku zamieszкана przez Indian Ameryka Północna była stopniowo kolonizowana przez osadników angielskich, co dało początek dzisiejszym Stanom Zjednoczonym. Pierwszą trwałą osadę angielską założyli w 1607 roku Anglicy na wyspie Jamestown, obecnie w stanie Wirginia. Pas pomiędzy Appalachami a Oceanem Atlantyckim stopniowo zasiedlany był przez imigrantów, głównie z Anglii, szukających w nowym świecie lepszego życia, swobody politycznej i religijnej. Stopniowo tworzyli oni nowe kolonie.

Początki formacji, którą obecnie określamy mianem Gwardii Narodowej, sięgają pierwszej połowy XVII wieku. 13 grudnia 1636 roku Sąd Powszechny Kolonii Zatoki Massachusetts⁸ polecił, aby kolonialne oddziały milicyjne zorganizować w trzy regimenty: Północny, Południowy i Wschodni. Koloniści, którzy musieli sami dbać o własne bezpieczeństwo zaadoptowali wówczas angielski system milicyjny, zgodnie z którym wszyscy mężczyźni, począwszy od 16 aż do 60 roku życia, zostali zobowiązani do posiadania broni i udziału w obronie społeczności. Owe wczesne kolonialne oddziały milicyjne cyklicznie (raz na tydzień) brały udział w szkoleniach, albowiem wysokie zagrożenie, jakie ze strony Indian groziło kolonistom, spowodowało iż oddziały milicyjne musiały być w stanie permanentnej gotowości. Podział na regimenty Północny, Południowy i Wschodni, przyczynił się zaś do wzrostu wydajności i elastyczności tychże oddziałów. Chociaż dokładna data nie jest znana, jednakże wiadomo, że pierwsza zbiórka Regimentu Wschodniego odbyła się w miejscowości Salem w stanie Massachusetts⁹, co obrazuje poniższa grafika (rys. 2).

W połowie wieku XVIII było już trzynaście kolonii liczących ok. 1,7 mln mieszkańców. Każda z nich miała swoje siły milicyjne¹⁰. Składały się one z oddziałów

⁸ Właściwie: *Massachusetts Bay Colony*.

⁹ Boehm Bill, *National Guard Marks its 375th Birthday*, U.S. Department of Defence, na: <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=66437> [dostęp: 20.06.2013].

¹⁰ Milicja – rodzaj oddziałów, zazwyczaj ochotniczych, których członkowie posiadają wyszkolenie wojskowe i wyposażeni są w broń palną, stanowiących jednostki pomocnicze lub rezerwowe dla regularnej armii lub partyzantki. Mogą być używane w stanie wyższej koniecz-

złożonych ze zwykłych, lecz uzbrojonych obywateli, którzy przechodzili podstawowe przeszkolenie wojskowe, aby być przygotowanym do walki na wypadek konfliktu. Chronili oni samych siebie i swoje rodziny przed zagrożeniami związanymi z atakami prowadzonymi przez Indian, przed obcymi najeźdźcami, zaś w późniejszym czasie odegrały decydującą rolę w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych. Z powodu roli, jaką oddziały milicyjne odegrały w narodzinach i rozwoju narodu amerykańskiego, prawo stanów do utworzenia, utrzymywania i zatrudniania własnych sił milicyjnych jest gwarantowane przez amerykańską konstytucję oraz konstytucje i statuty poszczególnych stanów¹¹.

Rysunek 2. Don Troiani, The First Muster.

Źródło: Boehm Bill, *National Guard Marks its 375th Birthday*, U.S. Department of Defence, na: <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=66437> [dostęp: 24.03.2014].

ności (klęski żywiołowe, zagrożenie wewnętrzne lub zewnętrzne itp.). (...) W niektórych krajach nazwa milicja jest używana dla instytucji, której zadaniem jest ochrona bezpieczeństwa publicznego oraz ściganie przestępstw, czyli odpowiednika policji w innych krajach. Po roku 1945 w wielu państwach pozostających pod wpływem ZSRR siły policyjne nosiły nazwę milicji (np. w Polsce była Milicja Obywatelska. Po rozpadzie ZSRR milicje pozostały w Rosji na Białorusi i Ukrainie oraz w Abchazji. Za: *Wikipedia: wolna encyklopedia* [online]. Modyfikowane w dniu 22.05.2013, *Milicja* na: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Milicja> [dostęp: 20.06.2013].

¹¹ *About the National Guard*, <http://www.ng.mil/About/default.aspx> [dostęp: 20.06.2013].

Nazwa „Gwardia Narodowa” po raz pierwszy została użyta w 1824 roku przez nowojorskie oddziały milicyjne w celu uhonorowania markiza Marie Josepha de La Fayette’a, który przebywał z wizytą w nowopowstałych Stanach Zjednoczonych. Ów francuski generał uczestniczył u boku gen. George’a Washingtona w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych, zaś później jako jeden z przywódców stanął na czele Rewolucji Francuskiej i objął dowództwo nad oddziałami paryskiej Gwardii Narodowej. Po roku 1889 termin Gwardia Narodowa zaczął być stopniowo przyjmowany przez kolejne formacje milicyjne poszczególnych amerykańskich stanów¹².

Skuteczność i przydatność formacji milicyjnych została potwierdzona we wszystkich poważniejszych konfliktach, w które były zaangażowane USA. W czasie wojny secesyjnej oddziały milicyjne walczyły zarówno po stronie Północy, jak i Południa. W roku 1916, po wejściu w życie Aktu Obrony Narodowej (National Defence Act), uznano oficjalnie Gwardię Narodową za główne siły rezerwy armii USA. W trakcie I wojny światowej aż 40 proc. wszystkich jednostek amerykańskich wprowadzonych do walki było siłami Gwardii Narodowej, zaś w trakcie II wojny światowej oddziały GN walczyły na wszystkich zasadniczych teatrach wojny. Współcześnie Stany Zjednoczone również chętnie wykorzystują Gwardię Narodową w operacjach prowadzonych poza terytorium USA. W roku 2005 Wojska Lądowe Gwardii Narodowej tworzyły ponad 50 proc. sił U.S. Army skierowanych do walki w Iraku. Udział Gwardii w działaniach wojennych w Iraku był największy od czasów II Wojny Światowej¹³.

Oficerami Gwardii Narodowej było dotychczas aż dwudziestu prezydentów USA. Pierwszym był jeden z Ojców Założycieli USA – George Washington, który od 1725 roku był oficerem milicji stanu Wirginia, a od 1755 roku dowódcą milicji tegoż stanu¹⁴. Pozostali to m.in. Thomas Jefferson, Abraham Lincoln, Theodore Roosevelt, Harry S. Truman, czy George W. Bush. Służba w tej formacji jest niezmienne uznawana za powód do chluby.

¹² *Real War Photos, U.S. National Guard*, na: http://realwarphotos.com/national_guard_history [dostęp: 24.03.2014].

¹³ A. Jabłońska-Siarkowska, *Wykorzystanie doświadczeń amerykańskiej Gwardii Narodowej w tworzeniu bezpieczeństwa narodowego Polski w XXI wieku*, na: <http://obronanarodowa.pl/artykuly/display/wykorzystanie-doswiadczen-amerykanskej-gwardii-narodowej-w-tworzeniu-bezpieczenstwa-polski-w-xxi-wieku> [dostęp: 14.06.2013].

¹⁴ J. Marczak, *Zadania i struktura wojsk obrony terytorialnej w innych państwach*, AON, Warszawa 2000, s. 8.

Współczesny charakter Gwardii Narodowej

Wydana w Waszyngtonie w 1993 roku *International Military and Defense Encyclopedia* definiuje obronę terytorialną jako *komponent nowoczesnej struktury militarnej, którego powiązanie z systemem niemilitarnym w decydujący sposób wpływa na skuteczność obrony narodowej*¹⁵. Z powyższej definicji wynika zatem, iż komponent OT w siłach zbrojnych państwa jest niezbędny dla zapewnienia skuteczności obrony narodowej. Struktura sił zbrojnych USA, na którą składają się wojska operacyjne (armia stała, zawodowa), wojska rezerwy (*Army Reserve*) oraz Gwardia Narodowa (*National Guard*), uwzględnia komponent OT w systemie bezpieczeństwa narodowego. Amerykańską formacją obrony terytorialnej jest właśnie Gwardia Narodowa, która stanowi osobny, samodzielny rodzaj sił zbrojnych¹⁶. Jako siła obronna Stanów Zjednoczonych powstała na bazie społeczności danego regionu, stanowi podstawowy element bezpieczeństwa narodowego, tak w sytuacji zagrożeń o charakterze militarnym, jak i niemilitarnym, np. w trakcie zwalczania klęsk żywiołowych, likwidowania skutków katastrof naturalnych, czy zabezpieczenia imprez masowych. Formacja ta pozostaje trwałym elementem życia narodowego i państwowej organizacji. Jako narzędzie bezpieczeństwa narodowego nie znajduje się w opozycji do społeczeństwa, lecz niejako z niego wyrasta, przez co pełni także rolę integrującą. Stanowi także jeden z zasadniczych elementów obywatelskiej edukacji, jest swoistą szkołą patriotyzmu, którą doskonale charakteryzuje hasło przewodnie Gwardii Narodowej – *Civilian in peace, soldier in war*, czyli Cywil w czasie pokoju, w czasie wojny – żołnierz¹⁷.

Gwardia Narodowa w systemie prawnym USA

O randze milicji w państwowości USA świadczy artykuł I § 8 Konstytucji USA, który stanowi, iż *Kongres ma prawo powołać milicję, celem zapewnienia wykonywania ustaw Unii, tłumienia powstań i odpięcia najazdów*¹⁸. Jednocześnie przyznaje on Kongresowi prawo do stosowania środków *dla zorganizowania uzbrojenia*

¹⁵ *International Military and Defense Encyclopedia*, Washington 1993, t. 2, s. 2217-2218.

¹⁶ A. Jabłońska-Siarkowska, *Wykorzystanie doświadczeń...*, dz. cyt.

¹⁷ *I am the Guard*, <http://www.nationalguard.mil/AbouttheGuard/IamtheGuard.aspx> [dostęp: 24.03.2014].

¹⁸ *The Congress shall have Power (...) to provide for calling forth the Militia to execute the Laws of the Union, suppress Insurrections and repel Invasions*, za: *The Constitution of the United States and the Declaration of Independence*, U.S. Government Printing Office Home

i przeszkolenia milicji oraz dla kierowania tymi oddziałami milicyjnymi, które mogą być użyte w służbie Stanów Zjednoczonych, zastrzegając jednocześnie, że we właściwości poszczególnych stanów pozostaje mianowanie oficerów milicji oraz nadzór nad przeprowadzaniem szkolenia milicji na zasadach ustalonych przez Kongres¹⁹. Z kolei II poprawka do Konstytucji USA głosi, że *dobrze zorganizowana milicja jest niezbędna dla bezpieczeństwa wolnego państwa*²⁰. Przytoczona poprawka została wprowadzona ze względu na szczególną rolę, jaką odegrała milicja w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych. W jej wyniku Kongres został zobowiązany do stworzenia silnej, zdyscyplinowanej i dobrze zorganizowanej formacji milicyjnej o charakterze terytorialnym, służącej zarówno bezpieczeństwu poszczególnych stanów, jak i całego państwa federalnego²¹.

Poza zapisami konstytucyjnymi przyjęto szereg uregulowań prawnych, które dookreślają rolę Gwardii w systemie bezpieczeństwa narodowego Stanów Zjednoczonych. Szereg szczegółowych federalnych wytycznych, zarówno o charakterze ustawowym, jak i regulacyjnym, reguluje organizację, finansowanie jak i użycie oddziałów Gwardii Narodowej. Podczas, gdy federalne przepisy określają ich organizację i funkcjonowanie, sprawowanie kontroli nad oddziałami i personelem Gwardii Narodowej jest podzielona pomiędzy poszczególne stany i rząd federalny²².

Zgodnie z Kodeksem Stanów Zjednoczonych (USC)²³, będącym skodyfikowanym zbiorem prawa federalnego obowiązującego w USA, Gwardia Narodowa pełni rolę rezerwowego komponentu sił zbrojnych²⁴, zaś zasadniczym zadaniem federalnym jest „utrzymanie właściwie wyszkolonych i wyposażonych jednostek gotowych do bezzwłocznego, mobilizacyjnego ich rozwinięcia w przypadku wojny lub wystą-

Page, <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/GPO-CDOC-111sdoc4/pdf/GPO-CDOC-111sdoc4.pdf> [dostęp: 20.06.2013], s. 7.

¹⁹ *Konstytucja USA*, na: <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/usa.html> [dostęp: 20.06.2013].

²⁰ *A well regulated Militia, being necessary to the security of a free State, the right of the people to keep and bear Arms, shall not be infringed, : The Constitution of the United States...*, dz. cyt., s. 21.

²¹ A. Jabłońska-Siarkowska, *Wykorzystanie doświadczeń...*, dz. cyt.

²² Por. *National Guard Fact Sheet Army National Guard (FY2005)*, na: http://www.arng.army.mil/SiteCollectionDocuments/Publications/News%20Media%20Factsheets/ARNG_Factsheet_May_06%20ARNG%20fact%20Sheet.pdf [dostęp: 20.06.2013], s. 2.

²³ USC – (ang. *United States Codes*) Kodeks Stanów Zjednoczonych.

²⁴ *United States Code, Title 10 – Armed Forces*, <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/USCODE-2011-title10/pdf/USCODE-2011-title10.pdf> [dostęp: 19.06.2013], s. 2307.

pienia sytuacji nadzwyczajnych na obszarze kraju oraz do innych potrzeb²⁵”. Natomiast zadaniem stanowym jest „zapewnienie wyszkolonych i zdyscyplinowanych sił na potrzeby nadzwyczajnych sytuacji w stanie lub innych sytuacji kryzysowych określonym prawem stanowym”²⁶.

Funkcjonowanie Gwardii określiła ustawa o Milicji z 1903 tzw. *Militia Act* (znana również jako *Dick Act*), w wyniku której dotychczas istniejące milicje stanowe zostały zebrane w jeden obecnie istniejący system. W związku z tym, iż zadaniem Gwardii Narodowej jest służba zarówno państw, jak i lokalnej społeczności, formacja ta posiada podwójny, stanowo-federalny charakter. Jej główną misją jest reagowanie na zagrożenia, zarówno wewnętrzne, jak i te, które wymagają obecności amerykańskich sił zbrojnych poza granicami kraju²⁷.

Zadania Gwardii Narodowej

Gwardia Narodowa pełni zadania dwojakiego rodzaju – federalne i stanowe. Na szczeblu federalnym Gwardia Narodowa (GN) stanowi część sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych. Zgodnie z zapisami Konstytucji USA podlega Prezydentowi, jako naczelnemu dowódcy²⁸. Może on wykorzystywać GN do reagowania na zagrożenia o skali państwowej, do ochrony granic oraz w misjach poza granicami kraju, tak bojowych, jak i stabilizacyjnych.

Z kolei na szczeblu stanowym żołnierze Gwardii Narodowej podlegają gubernatorom oraz rządowi stanowym. Główne zadania jednostek stanowych związane są z niesieniem pomocy w trakcie klęsk żywiołowych (powodzi, trąb powietrznych, trzęsień ziemi czy burz), kontrolowaniem i likwidowaniem zamieszek wewnętrznych wśród ludności, udziałem w operacjach mających na celu walę z rozprowadzaniem narkotyków, czy też wspieraniem władz cywilnych w wypadkach stanów zagrożenia, przy organizacji ewakuacji, systemów łączności, transportu i komunikacji²⁹. Zadaniem stanowym GN jest przede wszystkim zapewnienie wyszkolonych i zdy-

²⁵ Zob. *Sprawozdanie z wyjazdu do Stanów Zjednoczonych delegacji ZOT SG WP* (dokument na prawach maszynopisu), s. 23, za: W. Kitler, *Obrona Narodowa w wybranych państwach demokratycznych*, Wyd. AON 2001, s. 92.

²⁶ *United States Code*, dz. cyt., §10102 [dostęp: 19.06.2013], s. 2311.

²⁷ Za: A. Jabłońska-Siarkowska, *Wykorzystanie doświadczeń...*, dz. cyt.

²⁸ *The President shall be Commander in Chief of the Army and Navy of the United States, and of the Militia of the several States, when called into the actual Service of the United States*, por. *The Constitution of the United States...*, dz. cyt., art. 2 par. 2.

²⁹ Za: A. Jabłońska-Siarkowska, *Wykorzystanie doświadczeń...*, dz. cyt.

scyplinowanych sił potrzeby nadzwyczajnych sytuacji. O tym jednak, że siły Gwardii są unikalne względem pozostałych komponentów sił zbrojnych USA, świadczy to, że jako jedyne mogą być użyte w trojaki sposób: 1) przez Gubernatorów do celów stanowych, zgodnie z prawem stanowym (stan czynnej służby); 2) przez Gubernatorów, we współpracy z Prezydentem USA lub osobą wyznaczoną do tego celu przez Prezydenta (np. Sekretarzem Obrony USA), do współdzielonych celów stanowo-federalnych lub na główne potrzeby federalne (zgodnie z Kodeksem Stanów Zjednoczonych, Tytuł 32 – Gwardia Narodowa³⁰); 3) przez Prezydenta USA do celów federalnych wynikających z prawa federalnego (zgodnie z Kodeksem Stanów Zjednoczonych, Tytuł 10 – Siły Zbrojne³¹)³².

Jeśli Gwardia Narodowa działa jako czynna służba w ramach danego stanu albo zgodnie ze statusem wynikającym z Tytułu 32 USC, siły Gwardii Narodowej pozostają pod operacyjną, taktyczną i administracyjną kontrolą gubernatora danego stanu oraz rządu stanowego. Gubernator pełni wówczas rolę głównego dowódcy Gwardii Narodowej. Fakt, że w trakcie pełnienia misji wewnętrznych formacje Gwardii pozostają pod kontrolą stanową, chroni żywotne interesy danego stanu i podnosi poziom bezpieczeństwa wewnętrznego oraz skuteczność obrony narodowej³³. Taką opinię wyraziło m.in. Narodowe Stowarzyszenie Gubernatorów (*The National Governors Association*), które w swoim oświadczeniu podniosło, że jeśli żołnierze GN USA pełnią misje o charakterze wewnętrznym, ich status powinien wynikać raczej z Tytułu 32 USC – co wiąże się z podległością gubernatorom i rządowi stanowym – niż z Tytułu 10 USC, chyba że Prezydent USA wezwie ich w tym trybie do pełnienia misji o charakterze federalnym, takiej jak odparcie inwazji³⁴.

Z kolei, jeśli Gwardia Narodowa jest wykorzystywana zgodnie z Tytułem 10 USC, dotyczącym sił zbrojnych (wojsk operacyjnych USA, wojsk rezerwy oraz sfederalizowanych sił Gwardii Narodowej), znajduje się ona pod wyłączną kontrolą Prezydenta i rządu federalnego i zostaje wyłączona spod nadzoru i dowództwa Gubernatora stanowego, nawet jeśli wykonuje działania na terenie macierzystego stanu. Status oddziałów Gwardii Narodowej wynikający z Tytułu 32 USC pozwala żołnierzom tej formacji kontynuować szkolenie w ramach ich regularnych jedno-

³⁰ *United States Code, Title 32 – National Guard*, <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/USCODE-2011-title32/pdf/USCODE-2011-title32.pdf> [dostęp: 19.06.2013].

³¹ *United States Code, Title 10 – Armed Forces*, dz. cyt. [dostęp: 19.06.2013], s. 2388-2389.

³² T.J. Lowenberg, *The Role of the National Guard in National Defence and Homeland Security*, http://www.ngaus.org/sites/default/files/pdf/primer_fin.pdf [dostęp: 19.06.2013], s. 3.

³³ Tamże.

³⁴ Tamże.

stek i w ten sposób, w czasie zarządzonej mobilizacji na poziomie federalnym, ci żołnierze mogą zostać rozmieszczeni wraz ze swoimi oddziałami³⁵.

Różnica pomiędzy oddziałami Gwardii Narodowej a innymi rodzajami wojsk USA polega na tym, że kiedy jednostki Gwardii są wyszkolone bojowo to mogą być wysyłane na misje poza granicami kraju, jednocześnie jednak mogą być równie dobrze wykorzystywane do działań prowadzonych na terenie USA, będąc szkolenymi w swoich macierzystych jednostkach przez jeden weekend w miesiącu i raz w roku biorąc udział w szkoleniu dwutygodniowym. W czasie sytuacji kryzysowych oddziały Gwardii mogą być wykorzystywane do pomocy mieszkańcom poszkodowanym wskutek huraganów, pożarów, powodzi i innych katastrof. W ramach prowadzonych poza terytorium USA działań ekspedycyjnych, oddziały Gwardii mogą być wykorzystywane w walce, jednakże najczęściej zajmują się budowaniem szkół i szpitali, szkolą miejscowe siły pokojowe albo też uczą miejscowych rolników bardziej efektywnych technik i lepszego wykorzystywania swojej ziemi³⁶.

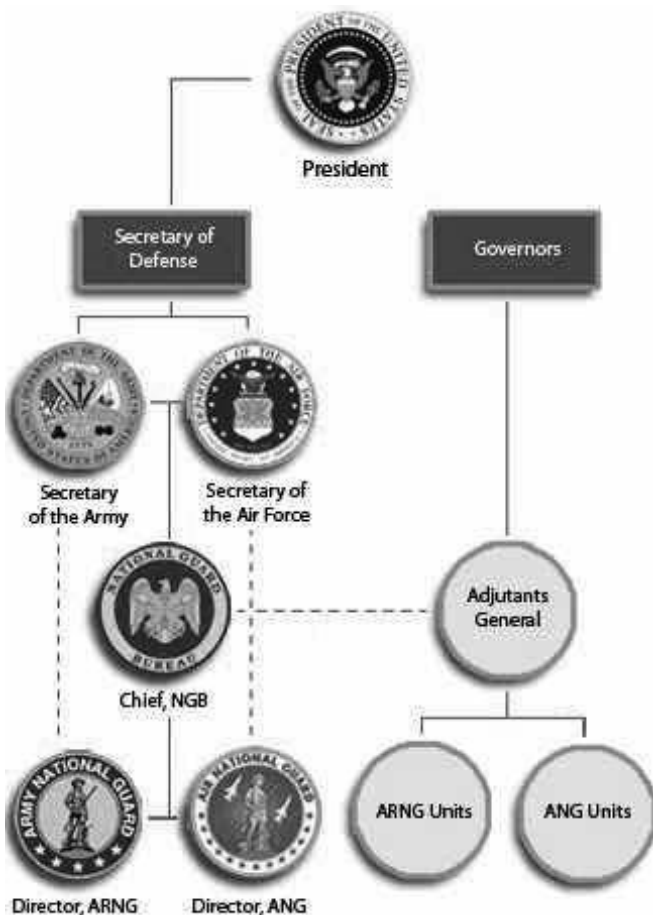
Aspekty organizacyjno-finansowe Gwardii Narodowej

Biuro Gwardii Narodowej (*National Guard Bureau*) podlega Departamentowi Obrony, a ściślej – Sekretariatowi Wojsk Lądowych i Powietrznych. Nadzoruje politykę związaną z przekazywaniem funduszy federalnych na działalność stanowych oddziałów Gwardii w obszarze wykonywanych przez nie zadań o charakterze federalnym, ponadto pełni funkcję komunikacyjną pomiędzy państwami związkowymi, a Sekretariatami Wojsk Lądowych i Powietrznych. Na czele NGB stoi Szef Biura Gwardii Narodowej, którym jest zawsze czterogwiazdkowy generał Wojsk Lądowych lub Wojsk Powietrznych Gwardii Narodowej³⁷. Biuro Gwardii Narodowej nadzoruje wykonywanie przez Wojska Lądowe (*Army National Guard – ARNG*) i Wojska Powietrzne Gwardii Narodowej (*Air National Guard – ANG*) zadań o charakterze federalnym. Na czele Biur ARNG oraz ANG stoją dyrektorzy, którymi zawsze są wojskowi w randze generała dywizji. Są oni mianowani odpowiednio przez Sekretarza Wojsk Lądowych oraz Sekretarza Wojsk Powietrznych. Poniżej zamieszczono schemat organizacyjny Gwardii Narodowej (rys. 3).

³⁵ Tamże.

³⁶ Por. *Basic about the National Guard...*, dz. cyt., s. 2.

³⁷ *Army National Guard, Organization*, <http://www.arng.army.mil/aboutus/Pages/Organization.aspx> [dostęp: 20.06.2013].

Rysunek 3. Organizacja Gwardii Narodowej

Źródło: Army National Guard, Organization, <http://www.arng.army.mil/aboutus/Pages/Organization.aspx> (dostęp: 24.03.2014).

Obaj dyrektorzy podlegają bezpośrednio pod Szefa Biura Gwardii Narodowej. Dodatkowo jest także Dyrektor Połączonych Sztabów Biura Gwardii Narodowej (*Director of the NGB Joint Staff*), którym jest wojskowy w randze generała-majora³⁸.

³⁸ Tamże.

Stoi on na czele służby wspomagającej Szefa Biura Gwardii Narodowej w procesie dowodzenia, ale tylko wówczas, gdy zostanie mu to zlecone przez Szefa Biura Gwardii Narodowej. Podlegający Dyrektorowi Połączonych Sztabów pełnoetatowy personel pełni funkcje wspomagające względem Szefa Biura Gwardii Narodowej oraz dyrektorów Wojsk Lądowych oraz Wojsk Powietrznych Gwardii Narodowej³⁹.

Każdy spośród 50 stanów USA wraz z Dystryktem Kolumbia, Portoryko, Wyspą Guam oraz Wyspami Dziewiczymi, posiada stacjonujące na swoim obszarze jednostki Gwardii Narodowej. Gubernatorzy stanowi posiadają wobec nich kompetencje dowódcze. W czasie pokoju odpowiedzialnymi za szkolenie i utrzymanie gotowości bojowej są głównodowodzący Gwardii Narodowej danego stanu (*Adjutants General*), podlegający gubernatorom stanowym⁴⁰.

Jako organizacja wojskowa o terytorialnym charakterze Gwardia Narodowa posiada swoje placówki rozlokowane na terenie całego kraju. Jest to niewątpliwie jeden z największych atutów tej formacji – i tak właśnie postrzegają to Amerykanie. Na terenie USA rozmieszczono obecnie prawie 3000 jednostek Gwardii Narodowej, co niemal w całości zapewnia zagospodarowanie operacyjne terytorium Stanów Zjednoczonych, dając równocześnie różnego typu wsparcie w obszarze bezpieczeństwa narodowego. Dzięki temu Gwardziści są zawsze gotowi na czas i niezależnie od tego, czy wezwanie mobilizacyjne pochodzi od gubernatora, czy od prezydenta. Zgodnie z dewizą, żołnierze w tej formacji są zawsze gotowi, zawsze na miejscu (*Guard Soldiers are always ready and always there*⁴¹), zaś wykonywane przez nich zadania dotyczą wszystkiego co konieczne i są prowadzone wszędzie tam, gdzie jest to konieczne (*The Guard does whatever is needed, wherever it is needed*⁴²).

Odnosząc się do aspektów finansowych związanych z organizacją, utrzymaniem i wykorzystaniem oddziałów Gwardii Narodowej, warto przywołać się na zestawienie (rys. 4) pochodzące z wykładów seminaryjnych płk (r) Józefa Marcza.

³⁹ *National Guard Bureau Joint Staff*, <http://www.nationalguard.mil/jointstaff/> [dostęp: 20.06.2013].

⁴⁰ A. Jabłońska-Siarkowska, *Wykorzystanie doświadczeń...*, dz. cyt.

⁴¹ Por. *Basic about the National Guard*, <http://diversity.defense.gov/Resources/docs/Military%20Service%20Information/Army%20Nat1%20Guard.pdf> [dostęp: 20.06.2013], s. 2.

⁴² *National Guard, Official commercial website, About National Guard*, <http://www.nationalguard.com/about> [dostęp: 20.06.2013].

SIŁA ZBROJNA WE WSPÓŁCZESNEJ POLITYCE USA

B. CLINTON (VIII, 1996): CHCĘ BUDOWAĆ MOST W XXI WIEK I OPIERAĆ SIĘ PRZY TYM NA NAJSILNIEJSZEJ ARMII NA ŚWIECIE ORAZ POLITYCE ZAGR., KTÓRA PROMUJE WARTOŚCI NASZEJ AMERYKAŃSKIEJ WSPÓLNOTY I WSPÓLNOTY NARODÓW.

A. LAKE (DORADCA DS. BEZP.): DYPLMACJA BEZ BRONI JEST JAK MUZYKA BEZ INSTRUMENTÓW.

STRUKTURA ARMII USA

RODZAJ JEDNOSTEK	ARMIA STAŁA (WOJSKA OPERAC.)	ARMIA REZEROWA	GWARDIA NARODOWA
ZABEZPIECZAJĄCE, m.in.: medyczne, transportowe, remontowe	30%	44%	26%
WSPIERAJĄCE, m.in.: inżynierskie, chemiczne, łączności.	42%	26%	32%
BOJOWE, m.in.: zmechanizowane, pancerne, artylerii.	46%	8%	46%
STRUKTURA BUDŻETU	85,7%	35%	9,8%

HASŁO GN: ALWAYS READY – ALWAYS THERE (ZAWSZE GOTOWI, ZAWSZE NA MIEJSCU).

POKÓJ – CYWIL, WOJNA – ŻOŁNIERZ. (17 PREZYDENTÓW USA – OFICERAMI GN).

Rysunek 4. plk (r) dr. hab. Józef Marczak, prof. AON, materiały seminaryjne

Zestawiono tu potencjał bojowy zapewniany przez poszczególne komponenty sił zbrojnych z kosztami, jakie w związku z tym musi ponieść budżet obronny USA. Z powyższego wynika, iż zapewniając 46 proc. zabezpieczenia bojowego, Gwardia Narodowa kosztuje podatnika niewiele – niecałe 10 proc., w przeciwieństwie do wojsk operacyjnych, które zapewniając tą samą wielkość potencjału bojowego, pochłaniają aż 85,7 proc. środków budżetowych⁴³.

Obecnie środki przeznaczane na Wojska Lądowe Gwardii Narodowej (*Army National Guard*) stanowią niecałe 11 proc. budżetu wojsk lądowych USA. Jednocześnie żołnierze GN tworzą 32 proc. całości personelu Wojsk Lądowych. Z kolei Wojska Sił Powietrznych Gwardii Narodowej pochłaniają niecałe 6,5 proc. budżetu sił powietrznych, zapewniając jednocześnie 21 proc. personelu⁴⁴. Z przytoczonych szacunków wynika wysoka efektywność kosztowa Gwardii Narodowej USA, która zapewnia maksimum potencjału bojowego przy minimalnych nakładach finansowych. Jednocześnie należy mieć jednak na względzie fakt, że na obecny poziom nakładów finansowych przeznaczanych na Gwardię Narodową bardzo duży wpływ

⁴³ A. Jabłońska-Siarkowska, *Wykorzystanie doświadczeń...*, dz. cyt.

⁴⁴ Tamże.

ma wykonywanie przez tą formację zadań w ramach misji ekspedycyjnych, pełnionych poza terytorium Stanów Zjednoczonych. Mimo wszystko koszty, które należy ponieść na jednego żołnierza GN w ciągu roku są trzykrotnie niższe (45 000 \$), niż na żołnierza wojsk regularnych (146 000 \$)⁴⁵.

Podsumowanie

Amerykańska Gwardia Narodowa jest powszechną organizacją wojskową Sił Zbrojnych USA o charakterze terytorialnym. Posiada gęstą sieć jednostek tak lądowych, jak i lotniczych, na całym terytorium państwa. Jest ona ściśle związana z władzami stanowymi i lokalną administracją. To formacja przygotowana zarówno do pełnienia misji o charakterze federalnym, jak i stanowym. W trakcie pełnienia misji federalnych funkcjonuje ona jako wysoce wyspecjalizowana formacja rezerwowa Sił Zbrojnych USA, używana przede wszystkim do wsparcia misji bojowych, pokojowych oraz humanitarnych, prowadzonych przez Stany Zjednoczone na całym świecie. Z kolei w trakcie pełnienia misji o charakterze stanowym wspiera w bardzo szerokim zakresie władze i społeczeństwo w zakresie bezpieczeństwa powszechnego. Czyni ją to formacją wysoce elastyczną, która jest w stanie dopasować się do szybko zmieniających się potrzeb i wyzwań współczesnego świata, związanych z tworzeniem bezpieczeństwa narodowego USA. Rezerwowy charakter tej formacji pozwala utrzymywać wysoki potencjał bojowy przy kilkakrotnie niższych nakładach, w porównaniu do zawodowych jednostek operacyjnych pozostających w stałej gotowości bojowej. Terytorialny charakter tej formacji oraz ciągłe szkolenie, stwarza warunki do szybkiego i powszechnego przygotowania potencjału ludzkiego do użycia w sytuacji kryzysu lub wojny, a jako taka stanowi jedno z najważniejszych narzędzi bezpieczeństwa narodowego Stanów Zjednoczonych.

Bibliografia

1. *About the National Guard*, <http://www.ng.mil/About/default.aspx>
2. *Army National Guard, Basic about the National Guard*, <http://diversity.defense.gov/Resources/docs/Military%20Service%20Information/Army%20Natl%20Guard.pdf>

⁴⁵ *Best value for America. Army National Guard: An Operational Force*, http://www.arng.army.mil/Documents/Downloadable%20Documents/pushcard_B_red_final7.pdf [dostęp: 20.06.2013].

3. *Army National Guard, Organization*, <http://www.arng.army.mil/aboutus/Pages/Organization.aspx>
4. *Best value for America. Army National Guard: An Operational Force*, http://www.arng.army.mil/Documents/Downloadable%20Documents/pushcard_B_red_finfi7.pdf
5. Boehm B., *National Guard Marks its 375th Birthday*, U.S. Department of Defence, na: <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=66437>
6. *I am the Guard* na: <http://www.ng.mil/about/Iamtheguard.aspx>
7. *International Military and Defense Encyclopedia*, Washington 1993.
8. Jabłońska-Siarkowska A., *Wykorzystanie doświadczeń amerykańskiej Gwardii Narodowej w tworzeniu bezpieczeństwa narodowego Polski w XXI wieku*, <http://obronanarodowa.pl/artykuly/display/wykorzystanie-doswiadczen-amerykanskej-gwardii-narodowej-w-tworzeniu-bezpieczenstwa-polski-w-xxi-wieku>
9. Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, AON, Warszawa 2011.
10. Kitler W., *Obrona Narodowa w wybranych państwach demokratycznych*, Wyd. AON 2001.
11. *United States Code, Title 10 – Armed Forces*, <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/USCODE-2011-title10/pdf/USCODE-2011-title10.pdf>
12. *United States Code, Title 32 – National Guard*, <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/USCODE-2011-title32/pdf/USCODE-2011-title32.pdf>
13. *Konstytucja USA*, na: <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/usa.html>
14. Lowenberg T.J., *The Role of the National Guard in National Defence and Homeland Security*, na: http://www.ngaus.org/sites/default/files/pdf/primer_fin.pdf
15. Marczak J., *Zadania i struktura wojsk obrony terytorialnej w innych państwach*, AON, Warszawa 2000.
16. Marczak J., AON, materiały seminaryjne – materiał własny.
17. *National Guard Bureau Joint Staff*, <http://www.nationalguard.mil/jointstaff/>
18. *National Guard Fact Sheet Army National Guard (FY2005)*, http://www.arng.army.mil/SiteCollectionDocuments/Publications/News%20Media%20Factsheets/ARNG_Fact-sheet_May_06%20ARNG%20fact%20Sheet.pdf
19. *National Guard, Official commercial website, About National Guard*, <http://www.nationalguard.com/about>
20. *Posture Statement. A great value for America*, National Guard Bureau 2012, http://www.ng.mil/features/ngps/2012_ngps.pdf
21. *Real War Photos, U.S. National Guard*, http://realwarphotos.com/national_guard
22. Shah A., *World Military Spending*, <http://www.globalissues.org/article/75/world-military-spending#USMilitarySpending>
23. *The Constitution of the United States and the Declaration of Independence*, <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/GPO-CDOC-111sdoc4/pdf/GPO-CDOC-111sdoc4.pdf>
24. Wikipedia: wolna encyklopedia [online]. Milicja. Dostępny: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Milicja>

**SUBJECT: NATIONAL GUARD AS PART OF THE NATIONAL SECURITY
OF THE UNITED STATES OF AMERICA – INTRODUCTION
TO THE DISCUSSION**

Keywords: national defence, territorial defence, National Guard, armed forces USA, Army National Guard, Air National Guard

SUMMARY

This publication shows the role of the National Guard in the national security of the United States. In this paper reference is made to the historical tradition, which have shaped the contemporary nature of this formation, indicates its position in the U.S legal system and brought closer to its mission and organizational and financial issues.

U.S. National Guard is a common territorial military organization of the Armed Forces of U.S. It has a dense network of land and air units, spread over the whole country. It is closely linked with state and local administration. It is closely linked with state and local administration. This formation is prepared to fulfill both, the mission of a federal or state. In the course of their mission, functions as a specialized federal reserve formation of the U.S. Armed Forces. Supports combat missions, peaceful and humane, run by the U.S. around the world. Carrying out the tasks at the level of state support the authorities and society in terms of public safety.